

ШЫН

Солун 1925 чылдың август 31-де үнүп эгелээн

№ 31 (15983) ♦ 1998 чылдың март 24, вторник ♦ Ат салган шагы 22.00. † Сагар өртөз 1 рубль 50 колекс.

АРАГАГА САТТЫНГАН АРЫН-НУУР

ДЭЭРГИ КАШИН ВОДКА САТКАШ, ҮНДҮРҮГ ТӨЛӨВЭЭН

Минусинск хоорайнын Куравинспекция ажилдакчылары 1996 чылдың «мегечи хуну» — апрель 1-де мегелээшкине алдырбай барганнар. Оларның доктаадыпканы чүк машиназынга Кызылче кириери-биле сөөртүп чораан 440 хааржак водканын «ээзи» дээрги Кашин болду чораан болган. Аңаа оң тайлыгырын ап көөргө, 8600 рубль өртектег водканы туда акша-биле сатып алган мен дээрин айтыкан. Ону ол өртек-биле санаарга, нитизи-биле 94 миллион 600 муң рубль (эрги акша-биле) болуп турар.

лашыгыны — аш-чем бааранын мөөчү-биле сатып алган ол бааранын адрезин ам-даа эки сатып алган мен, олче оруктуу даа билбес мен. «Арга» фирманың телефонун баа уткан мен.

«Красноярск арага завод» акционер нитителениң марказын баскан «аш-чем барааның» экспертизаы-ның документтери «этил-техниктег спирттиң холуксаазы ында бар дээрин херечиле турар, алдегидтер болгаш аңаа халаан устер чогуур нормазындан ушчок акшып турарын ында демделгелөө. Водка ГОСТ—1212—80-ге дүүшпейн турар. «Саранск» маркатыг продукцияны «аш-чемге» хамаарып дээри, ыңчалзак аңгы 37.4—37.9 градуска дүүшпесе болган. Оң аңгыда, илди бүтүрүнгө 10—15 миллилитр чепстерлиг болганы илергелөө.

Бүгү барааны — 11000 шилди — минция акылдакчылары «Красноярск биохимия заводу» акционер нитителениң улетпур болбаа-зырадылазынга көөрү-биле дужааннар. Аңаа ол «арыг» техниктег бүдүмел кылдыр тодараттыганын. А. Кашин заводка ачы-дузалар дээш 12 миллион рубльди дедир төлөш, 79,03 хуу спирттиң 4753 шилди алган. Ол «кежиги» 2400 шилди бирээзинде 16 муң өртек-биле Таңды, а 2352 шилди — Бий-Хем кооператорла дужаалган.

Оң соонда «хундүлүг» Александр Юрьевич Кашин Красноярск крайның Иштиня херектер эргелелиниң 358 дугаар кабинетинде истрелгелээшкине келгелээшкине улетпур дейттенатты Демна байсал турда, видокамерга база бижиткен. Байсалга үезинде дээрги Кашин РФ-тин Курдүмезиниң депутаттыгын дузалык дээрин айтырды демделгелесин дыка дилээ. Оң соо болуңа берге-ле турган боор. Чүге дие, төпте улуг Жирновский барып-барып кайда-чүдө чыдар бичи Тывада болуңуң «салгачызын» ат кылгай-ла!!! Тутуруп алыр болза ааи!

«Байсалга үезинде протокол долдуруп турган. «Бил» деп эгеле ол мегелел, «Дээди эртемтег» деп айтып каан болган. А херек кырында документтер езуугаар алырда, ол Иркутск университетиндең чүдүркен Токмск университетиндең юридтиг факультетин доозуп чалап каан «дээди эртемтег» специалист болганы илерез. Ам демги ол эртертер темазыңче улаштыр киргизгелерин. Ол-ла протоколда Кашин мыңча деп турар: «...1995 чылдың октябр айда бээр юридтиг эртем чок сайгарыкчы киши-дир мен». Ажыл-чорудуламның кол у-

«Оң кылып турганы «ажыл-херектеринден» дүлелинде үлдүрүп төлөш дугайында калдык-даа документ чок болган! «Юрист-темпет» сайгарыкчы водкамын заводунда-даа, калдык-даа сатып албаи, машиналарын оскө мачиналарже водка чүдүрүп турган чыгыштың кишилерден сатып алган, оларны «Арга» аттыг билдирмес фирманың өттүндүр кылган документтерин ап турганы илерез. Красноярскеден оң дөрткү рейзин коргунуч дүш-биле демей болган. Устунде айыт-

«Сөөртүп экилген соонда, бир дөңдө болганда, ол «арыг» шилдер арлы берген. Ыңчалзак Кашин оң уржуктары хаанында-даа каапкан. А этикеткаларында техниктег бүдүмел кишилер бикип каан болгай. Водка бизнеси криминалдыг үлдүгелер-биле кезээ-ле холболаш. Чамдык кишилер водканы автовозка-

дарга шала алаанга чамгырып алган сатып турар. Өскер багынардында дуокаа сатып турар, Кашин 1993 чылда «Центр-А» деп хуу бүдүрүлгө тургузуп алган, спирт сатып турган, оң хоорунда чылдан эгелеш, ол бүдүрүлгө ажылдавастан, ыңчалзак жок үндүрүлгө талазы-биле өрөзи артып калган. Курне инспекцияны Кызылда чогуур үезинде төлөвөн үндүрүп чыыр кишилериниң инсектору К. Ф. Каганович эртен чылдың июнь 9-тагы шындыктагы мыңча деп демделгелээ: «Центр-А» деп хуу бүдүрүлгө 1997 чылдың июнь 1-де байдал-биле алыр-га дараазында өрөлгөргө болуп турар: бюджетке үндүрүлгө талазы-биле 3183,4 муң рубль; хөзүү — 7625,4 муң рубль; торгоалы — 1851,9 муң рубль. Нитизи-биле өрөзи — 12660,7 муң рубль». Ол түдүн бо чылдың март айда эрги рубль-биле чүгө дөрт миллион рубль төлөтти.

Хуу бүдүрүлгезин картокега бижиткен Кашин дээри кол куруг олурбан. 1995 чылдың июль 6-да чамыт хевиринг «Арктик» акционер нитителениң харгазынга А. Кашин Таңды коопозуңга «Анапа» деп каан 728 шилди 5241,6 муң рубльге дужаан, август 8-ге — «Бурская» деп бижиткиг 3423 шилди водканы 27360 муң рубльге дужаан. Дөрт холук эртенге, 23640 муң рубльге база 2955 шилди дужаап каан. Нитизи-биле — 56 миллион рубльге дужаан. Октябрь 4, 5 болгаш 6-да 20160 муң рубльге 2400 шилди баа дужаан. Ол бүгү продукцияны кожою складның өргөлгезин Анна

«Улаңчымы 2-ти артыда».

БАЙЫР ЧЕДИРИИШКИНИ

Хундүлүг Сага Жаң-ооловчи 1998 чылдың бокс талазы-биле Россияның чемпионунуң адын алганыр-биле холбаштыр байыр чедирдим. Силер бедик мергежилдинерин баа катап коргузуп, спортчу ак сеткилдег демиселге тилеп шыдаар аргалыгынын бадыткамыншаан, Белгород хоорайга чурттуң ийи дакыр чемпион болдуңар. Бистин республиканың муң-муң чурттакчылары Силер дөөш аарып турду, ылаңгыя Силерниң демиселирин Президент баа дүвүрел-биле хайгарар, Силерге бузуреп турду, а Силер ол бузурелди шынаыттыр-даа, Силерниң кайгамчыктыг мергежилдинерин спортка хандыкшыдылгалар магадан коргөңер. Силерге четтирдис.

Силерге спортчу үр чылдыг калдыкшылды болгаш 1998 чылдың апрельде Минск хоорайга болур Европа чемпионатында тилеп унеринери күзүдүм. Силерге, Силерниң өг-бүлелерге аас-кежикти болгаш бажыг калдыкшылды күзүдүм! Тыва Республиканың Президентизм ШЕРИГ-ООЛ ООРЖАК.

Кызыл хоорайнын ээзи кым болурул?

СӨСТЕН БЕРИҢЕР КОКАЙГА ХОЙ КАДАРТПАҢАР

Чөөрби чүс чылдың эгезинде Тывага аян-чорук кылып көп чораап аян аян-чорукту Александр Каруттер дээри хаанын Россияның орус селгилеринин Тываже спирт холумактыг Арга-дарыны мөөчү-биле кичир сөөртүп, сатып-сайтар турарын көргөн, алызында барып тываалар водканың хай-бындаан ур-судызын урелип, устуг, теңериниң кырыга көп болур деп айылды. Амгы амдылал ол угааныг кижиңиң айылдызыңың үлдүзүң турганын бадыткап турар. Республиканың массалыг информация чепстерине чырыгтыган сан-чуратайлар-биле алырга, Тываның иштинде 1997 чылдың дугузуңда 161 киши чоран холумактыг, шыяры чок арага-дары ишкен, хараанын өлгөн болуп турар. Сөөлү болуп улуг хай-калап-Ак-Довурак хоорайг аныктарың, арагадан меса-

БАЧЫДЫН ХАЛДАДЫП БОЛУР

Кызыл хоорай чагырганын дарганын албан-дужаалыга кандидат З. Н. Саг найсылаалдын 70 хире организацияларыга сонгулда бетиниң ужуражылгаларын эрттирген.

Сондукчулар-биле, ылаңгыя удуулашкычы талаарың күтүкүдүң, оларның кызыл ара-хоргазыңың чет кижиңне алыскан кишилерде нити дым тып, чопшээ-режиңге көзү туруктуу, анаа чугаалажыры безин берге, Ону З. Н. Сагтың АТБ-З-ке болган укукжалыгы көргүскен болгай. Ыңчан дээри Каминниң талаакчылары езуугу-ла чиртнимес кашааны хайыңдырып, оларны сургаалы, белеткелди эртен семис, чаагай ашактарын барып-барып хөзөгүн ижиңне хоме таварганнар. Хөтөңк-ла ковалык, бузур болушкуну, Мындай бундың чүдү кылып алган, Каминниң оң холуктуу удуу маадрылчы орук кылып алган, озуң «Тыва-ТВ» телеканалды дамчытыр чыгыс өвөс удаа долдагын келген. А херек кырында алырга болуңуң сондукчу чоңуң үзүттүг аңгыга хамаарылгазы сыр дедир болган.

Суббота хунуңда хоорайнын ХБАВ чериниң орансазында 24 дугаарлың кварталдың чурттакчылары кандидат З. Н. Саг-биле укукжалыгы-биле айткан шактыг бетинде-ле чыгып келген, бот-боттарың аразын даа, сондукчул дугайында чугаалажык олурар. Ук кварталда кол нурууңда чугаалажык, куш-ажылчы амырларын телентизи-биле эртен, улус-чонуңа хундүлүктөгү кишилер чурттап турарлар. Орус дылдыг чурттакчыларың саы мында хой.

Сондукчулар сондукчулар-ла болгай, ыңчалза-даа хоорайнын амдырлары болуңуң бижиттинген болгаш бижиттимнээ хойлулары-биле уламчылашканын. Ындыг

ДУШКАН ЧЕРЖЕ ДҮМЧҮҮН СУГАР

Мен маңаа чамгы-ла кижиңиң дугайың бижир болдун. Ол дээрге Александр Кашин-дир. Бо анык кижиңиң дүмчүлүкүңе чөргө-ла хайбарың дээри В. Жириновский-даа, Тывада оң «деткичи» бо «теңе» кижиңиңиң мурнуңе илп алгал, эрге-чаргыраге оң шүрү-дүп турары чона илдене-биле кестүп келди. Анаа чүгө-чаргыга херек, оң өскө чүгү-даа өвөс. Кырза деп дилге амыгач бар, оң бир алың чылды-ла деп дилгич чүвө. Ол үч-чөк-чөк болганын, күшкөн-ла черке дүмчүлүк сугар, оң кедере

БАЗА КАТАП ХАМНАР БОЛГАШ СОЛУНЧУ ДУГАЙЫНДА ЧАГЫГ ЕЗУГААР РЕПОРТАЖ ДЭЭШ БАГАЙ ДЕМДЕК

Дмитрий Филимоновтуң «Ламалар болгаш политиктер» деп репортажы парлаттыган «Известия» солуну (бо чылдың март 11, 12 болгаш 13-те үнүр № 44, 45, 46 болгаш 13-ту) номчур бердим. Элдиги чүс, материалдар ортайы чүс-чүс чылдарың соң тымык хадывардан келир болду. Республикада болуңу хайып амдыралдыг Москадан келген тоонаны шу-ла карарың бижээ. Кижи өөртүр чон чүвө чок. Бичиң чүрөк безин чүвө чок аан. Ыңчалдыр «карарың» бижирин кым чагааның? Материалды база катап номчулдум, Таанда деп болуп келгеш, бижир ужурга таварыштым.

турган, ол-ла чүвө-дир ийин; бо чылдың январь 1-де Тывага 213 тералеп, 125 кир-дир, 133 педнарт, 87 гинек-колог, 22 венеролог акылдап турган. Язы-бүрү мергежилдин 1044 эми бар. Хой өвөс кишилер талазы-биле боттарың аңгыларга барып турар, чүгө дие, нация угаан-болал талазы-биле сайзырал турар, Тываның үндүзүн чурттакчылары чүдүлгө-сүзүлгөле катап кишилер турар. Ыңчангаш ТР-ин Президентизминде болгаш Чазаның талазындан шажының катап тургустунуп турарын дегин турарыңа кижи элдеринер чүвө чок. Херек илдинде алыр болза, хамнар болгаш сарыг шажының барып-барып турарлар. Ылаңгыя, авторнуң бижир турары, Тываның Кам-бы ламазы Аганак Хертек март ортан үезинде ресам-нелгени ийин тералеп сал-бырынга болуңуң калдышы-лың эжижиткен.

Кызылда ол журналистия чурттап турган аалчылар бажыныңдан үш чүс метр хире чөргө. № 2 апена туруп турар. Ында новоканниң ампулазы (бичиң шилдиги) чаа акша-биле бир рубль өртектег. № 1 апендаа станда дөрт новокан (бирээзи-ле 10 миллилитр он ампула) 15 рубль өртектег. Алтеканды директору сөөлү ийи чылда новоканниң холуксаазы доктамаал саттынып турган деп бадыткап турар. «...Ампула новокан кара рынкта 50 доллар чедип турар» деп чүвени та кайның таш алган чүвө ийин! Ийет, Ыаада, бугу Россиянда деп бир төмөй, шөөр айрылганың өзүп турары демделгелесин, ыңчалзак оңу шажың-биле өвөс, а социал айтырлар-биле холбаштырза чогуур, Тываның «интеллигенция» ның конгрессия удурутуп турар филология эртемнериниң кандидаты Айлана Күжүгет интеллигенция «барык дегези Махаришиниң артазы-биле амиститин турар» деп чүвени билди кааш, кайтап каан. Ол мегелелди ре-порттериниң үндүрүң артырып каалы, болу бийгел аял.

Шала салга журналист Кызылдың тулуг-суурулче база дүмчүлүк суккан дивес силер бе. Будда хураазын чак чанында эриг тигосар-фия чогуугаа тулар деп шит-пирээң тубоюң, «шарла-

20 чыл мурунда, Киев университетин доозуларым-га, Тывага аңылаар кылдыр меня чорудулган. Колдөж чурттап өскөн, үжүк-бижи кибибес, шажың-чүдүлгө школазың ийини каалай дооскан көргөңиң авам Ырак орукче меня белеткел эгелээң. Орукча ал чоруду чөмөлдөмүн херектег күч-хөңүү эмгелен сун бергеш, чайгар-ла төктүп келген кар-кастарың чажың аржылы-биле чөдүл-чөдүл, мейдээ, дээди эртем чедип алган улуг олунга, бодунуң чагылаңы берип турду. Авам — Бурганга бузурээр, ыңчанга сулар-номада бижин каан езу-чүрүмнар дугайың мейдээ чугаалап берди. Столче олурарың ботун бодун олуртуп алыр. Бурганга бузур-еуес-ла болуңуңа, хурааже кирерде — бөрт келге, хаянче кирерде безин бөртүн үжүлбас казактар хурааже кирерде, бөртүн ушуп алыр болгай. Кады чурттап туу-ругулдерин хундүлөп чорур болуңуңа, сенээ кым-даа ба-тай чүвө кылбас. «Таарыш-тазың кижиңиң чектеп болур сен, а чоңуң хомудалың бол-гаш» деп, авам чалаң чүвө ийин. Ону бо назынында чер-ле ултас-тыр мен.

«Известия» солунуң оң мурунда эки башкыларга өөрттириң каан журналист-терин Борис Березовский дү-тин-биле сатып алганы бил-дирип болгай. Олар «Новые известия»ге шилчип берген-дер. Бодол көргө, Дмитрий Филимонов эки башкыларга өөрттирээң-дир. Бижээң репортажыңдан алгаш көөргө, факт-барымдалар-биле аңылаан, оларны аңылгал билбес хире-дир. Автор мың-ча деп бижээң: «Бөгүн рес-публиканың 310 муң чур-дугачызында — дээди эртем-чи 103 эмиң хамаарып тур-дарың. Ырээде, ортумак эр-темни өмчөлөр турбас дээр-зин ылавылап каалы. Ий-де, даразында сан-чуратай-ларың билп алыр деп бо-лаан болза, ТР-нин Калык камгалды ламызыңче докта-п азы калды-даа статис-тика номун аңып көрүптер

— Репортажы мен-дүп-каш, кайгап каан мен-дүп, Монгун Борохоевич аңы-лың чугаалады. — Ук матери-алдар кончук чиг болгаш хо-райы болуп турар. Вистиг республикавистичи эконо-миктег, политиктег, социал база культура амдыралын ол чүгө көргүскөңүң турар өвөс, а тыва чоңуң дорам-чыландыр. Чамдык болуңуң кунуңуң репортажта кат-тырыңгың кылдыр хөзөөлгөң кижиңиң өскөлөрүн — ылдас-сануң кылдыр хажылың каанкаңдыр. Чикээлээрге, Юрий Лукичовтуң аңпан чо-рарың тайга чурттуглар номчаш шодор боор. Мээң билгирин-биле алырга, Агаар бойдус чүдөгөр болганыңдан аңаашкын болбаан ыш-тап чүвө. Хоорайга өскөн, тайга-таскы деп чүвө көр-өзөн оолчулгаш-ла — хун ка-раанда чыдар, өөредип каан илдер болгаш буурлар ду-гайында илчээр бижик бо-лур.

Дүжүкө арага ишпес кижи дээрин билдир мен. Черлик сыын чүгө бичин-ле дааш-шымээниң билп каар өвөс, а таакыи база арага чылды доран-ла билп каар дээр-зин аңылар кончук эки бил-дир. Смын фермамында чааш ийи безин кижиге чооктуу-лап келбес болгай. Оң би-жиңи турары-биле алырга, аң-чылар белдигээшке келгеш, бооларың уналарың черке кирип иткеш, ижин-чип, оң дааштап эгелээр» дигилээң. Мен ол журналист-биле чү-түрүлгө чорам. Ол дикто-фонун чорам. А бижээң материалдарында меня тө-лөгү эртемнериниң кандалды дээң-дир, а мен эртемгер док-тору кижи болгай мен. Т.л-ва хамнарның аас чогаалын 60 чылдарда эвөс, а 40 чыл-даа-ла чыып эгелээң мен. «Дүңгүр» нитилелле 307 өвөс, а 37 хам бар. Нью-Йорктун эртемгер акаде-

чыларның ыдыктыг чери — ованың бужартапмас деп чүвени билдир мен. Изиг хунде суксааныңың чидириттер аржаан-сугларга чажыңы кылыр алаар. Өжге солагай талазындан кирер. Чон бү-рүзү у-дүлүзүн бээр сатып келген чачылдарың. Укук-бижиң билбес, көргөңиң авам тыва улустуң чаңгыл-дарың сагырыңа өөредип каан. Мээң журналисттиң аңыл-чорудуламга база бир аңык-тың учуражылга болган. Со-лун жарларыңың талазы-биле бириг кичээлге украин чогаалың болгаш фронтучу дестояны Павел Федорович Асмонов мыңча дээң:

«Журналистика факультетинде кирип алган болганыңа, силер бижип билдир укурдуңул силер. Ам факт-барымдалар-биле акылдап, доктардып, хыяп база олар-ны угазылап өөренери ар-каңдыр. Факт-барымдалар — журналист кижиңиң хле-ви-дир. Кара чамгыс хажыг-тыңган факт — бижиттинген бүгү-ле чүдүдү дегерезин кар-артып каап болур...»

«Известия» солунуң оң мурунда эки башкыларга өөрттириң каан журналист-терин Борис Березовский дү-тин-биле сатып алганы бил-дирип болгай. Олар «Новые известия»ге шилчип берген-дер. Бодол көргө, Дмитрий Филимонов эки башкыларга өөрттирээң-дир. Бижээң репортажыңдан алгаш көөргө, факт-барымдалар-биле аңылаан, оларны аңылгал билбес хире-дир. Автор мың-ча деп бижээң: «Бөгүн рес-публиканың 310 муң чур-дугачызында — дээди эртем-чи 103 эмиң хамаарып тур-дарың. Ырээде, ортумак эр-темни өмчөлөр турбас дээр-зин ылавылап каалы. Ий-де, даразында сан-чуратай-ларың билп алыр деп бо-лаан болза, ТР-нин Калык камгалды ламызыңче докта-п азы калды-даа статис-тика номун аңып көрүптер

Авамның берген аржылы-оң ам-лаа камыг эдилеп, оң чагыларын үптай чорур мен. Үндүзүн чурттап

«Иштиня херектер эргелелиниң 358 дугаар кабинетинде истрелгелээшкине келгелээшкине улетпур дейттенатты Демна байсал турда, видокамерга база бижиткен. Байсалга үезинде дээрги Кашин РФ-тин Курдүмезиниң депутаттыгын дузалык дээрин айтырды демделгелесин дыка дилээ. Оң соо болуңа берге-ле турган боор. Чүге дие, төпте улуг Жирновский барып-барып кайда-чүдө чыдар бичи Тывада болуңуң «салгачызын» ат кылгай-ла!!! Тутуруп алыр болза ааи!

«Улаңчымы 2-ти артыда».

Эвөс-оол СААЛ. Кымзы.

АКША-ХӨРӨНГИЛЕРНИ ДОЛУ, ҮЕЗИНДЕ БОЛГАШ АЙЫТТЫНГАН СОРУЛГАЛАРГА АЖЫГЛААРЫН КОНТРОЛЬГА АЛЫР

Тыва Республиканың Чазааның 1998 чылдың март 18-те № 111 доктаалына № 2 капырылга

БИРГИ ЭЭЛЧЕГДЕ ЧАРЫГДАЛДАРНЫН ӨРЕЗИН ТӨЛЭЭРИНИН

ДА Н З Ы З Ы

Түнү (мун рубль-биле)

Table with 2 columns: Description of expenses and amounts. Includes items like 'Шилдеринге', 'Улут-Хемик кешин халдылары-биле хол-башгар', etc.

Тыва Республиканың Чазааның 1998 чылдың март 18-те № 111 доктаалына № 3 капырылга

Одалга-энергетика курлавырлар дээш чээли өрелерин шүүштүрүлгө актыларынга дүүштүр төлээр бюджет организацияларынын

ДА Н З Ы З Ы

Table with 8 columns: Object name, and various budget codes (1000, 1700, 1067, 200, 1700, 2100, 7767). Lists various objects and their funding sources.

Тыва Республиканың Чазааның 1998 чылдың март 18-те № 111 доктаалына № 4 капырылга

Одалга-энергетика курлавырлары дээш бюджет албан черлеринин шүүштүрүлгө актыларынга дүүштүр өрс төлээр бааза адырларынын болгаш чуртталга-коммунал ажыл-агыйнын бүдүрүлгелеринин

ДА Н З Ы З Ы

ооң иштиде чүнү дээш төлээр

Table with 5 columns: Object name, and various budget codes (1000, 500, 1700, 500, 0). Lists objects and their funding sources.

Table with 4 columns: Object name, amount, month, and another amount. Lists various objects and their funding details.

Тыва Республиканың Чазааның 1998 чылдың март 18-те № 111 доктаалына № 5 капырылга

Керээлиг организацияларнын ажыл төлеверининг талазы-биле өрезин дуглаарынга акша-хөрөңг

Х У В А А Л Д А З Ы

(мун рубль-биле)

Table with 3 columns: Object name, amount, and month. Lists various objects and their funding details.

ЧАГЫГ ЕЗУГААР РЕПОРТАЖ ДЭЭШ БАГАЙ ДЕМДЕК

«Тончүзү, Эгези 1-ги арманда»... Оларның иштинде 206 эки турачы кавалеристер, Эскадронну Туюкун Кечил-оол командылап турган, ол-теннин соода, анда Совет Эвилелинң Маалдыры атты тывыскал. Төрөзү дилди болгаш орус ылды хостуу-биле билдир чоран. 11 тыва дайынчы танкыларның меха-ни-чолалчылары турган. Олар дегерин шөрг мерге-жиле орус дым кырыгы өөрөн турганнар. Танкост Хомушкү Чүргүй-оол Совет Эвилелинң Маалдыры атты төлөткү болган. Эки турачы танкистер фронтунга 1943 чылдың майда, алтыг ил-ригилер — сентябрь 1-де фронтун чораннар. А Тыва Россияның составына «чүд чыл өрткөндө өвөөс, а 1944 чылдың октябрь 11-де киргев. Сизимге ол болу автономия-налыг четкен-даа болза, аңа чүгө вертолет-биле чедер дүгө.

АРАГАГА САТТЫНГАН АРЫН-НУР

(Тончүзү, Эгези 1-ги арманда)... Холдорскал хүлээп алган. Продукцияны динданып чар-лаваан-даа, оң үндүрүүн Кашиин төлөвээр-даа. Во та-варыгыда, Күрдүманың де-путатының дузалачының аякылы хойууга шуут дүүшөөс хуу сайгарлыкчы чорудулга, а ол ылшкан сиртиги чөпшээрел бирик болгаш тускай чөпшээрел чок сандыглашкын кылдыр көөр коопар.

Василий КРИВДНК журналист.

А. ХЕРТЕК, Соңгучу.

